

CRITERIS PER A LA DENOMINACIÓ COMUNA DELS ENZIMS

El contingut d'aquest document està sotmès a una llicència Creative Commons d'ús obert, amb reconeixement d'autoria i sense obra derivada

<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/3.0/deed.ca>

© TERMCAT, Centre de Terminologia

Aquest criteri va ser aprovat pel Consell Supervisor en la sessió del 20 de gener de 2000

Críteris per a la denominació comuna dels enzims

El Consell Supervisor del TERMCAT va ratificar en la sessió del 20 de gener de 2000 els criteris per a la denominació catalana comuna dels enzims, establerts en una sessió de normalització celebrada el 13 de gener de 2000 amb la participació d'especialistes representatius de les universitats i els centres de recerca més importants

A fi d'evitar la vacil·lació existent en les obres especialitzades catalanes a l'hora de fixar el vincle d'unió entre els components dels noms comuns dels enzims, s'estableix que les denominacions catalanes es formin a partir de les angleses establertes per la Comissió de Nomenclatura de la Unió Internacional de Bioquímica i Biologia Molecular¹:

1. quan el nom de l'enzim en anglès consti d'un sol mot, es presentaran les formes catalanes aglutinades (*carboxilesterasa, fumarilacetoacetasa, leuciltransferasa*);
2. si en anglès els noms dels enzims es constitueixen per un substantiu i un adjectiu que descriu una característica no relacionada amb el substrat, els formants, en català, es presentaran separats atès que es tracta d'un sintagma que manté l'ordre sintàctic propi del català (*fosfatasa alcalina, fosfatasa àcida, col·lagenasa microbiana, cal·licreïna tissular*);
3. la resta de noms, constituïts per un substantiu acabat en *-asa* i el nom del substrat, que funciona formalment com un adjectiu, es presentaran mantenint l'ordre anglès, unint, però, els dos formants amb un guionet que indica que el nom compost s'ha manllevat com una unitat (*hidroxiglutamat-descarboxilasa, acetat-cinasa, alanina-transaminasa*).

Així mateix, a banda d'aquesta consideració lingüística, es constata que l'ús obligat dels guionets per a separar les diferents parts d'un metabòlit quan conté caràcters numèrics que indiquen posicions moleculars (*6-fosfat de glucosa*) facilita la seva introducció en aquests altres casos.

També es té en compte que aquest ús del guionet no contravé el document aprovat per la Secció Filològica el dia 15 de març de 1996, *L'ús del guionet en l'escriptura dels mots formats per composició o per prefixació*², que preveu l'ús discrecional del guionet en casos no previstos: "Cal tenir present, d'altra banda, que, al marge de l'aplicació d'aquestes normes als mots consolidats que apareixen en els diccionaris, la pràctica comunicativa pot donar lloc a mots o expressions que no hi són previstes, en les quals pot ésser admès l'ús discrecional del guionet" (nota 2, p 19).

Per a aquest tercer grup, es descarten les altres alternatives plantejades:

- L'opció de reproduir l'ordre sintàctic propi del català (*deshidrogenasa de lactat*) es considera inviable, tenint en compte l'ús i que és una solució que s'allunya en excés de les denominacions angleses fixades internacionalment.

¹ Les normes, les regles i la llista d'enzims estan publicats en l'obra *Enzyme Nomenclature. Recommendations of the Nomenclature Committee of the International Union of Biochemistry and Molecular Biology*. San Diego: Academic Press, 1992. Aquesta edició és una revisió de les recomanacions de 1984, a cura de E. C. Webb. També hi ha la versió actualitzada a <<http://www.chem.qmw.ac.uk/iubmb>>.

² Editat a: INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents normatius 1962-1996: amb les novetats del diccionari*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1997.

- L'opció d'aglutinar els components sense guionet (*lactatdeshidrogenasa*)³ es desestima perquè no es podrien distingir dels enzims del grup 1, que s'han concebut com una sola paraula en anglès, i també perquè origina denominacions molt llargues, de lectura difícil.
- L'opció de mantenir els formants separats, tal com es fa en anglès (*lactat deshidrogenasa*), es considera lingüísticament menys adequada perquè en català, quan integren el nom d'un enzim, no són unitats independents, amb entitat pròpia, sinó components d'una unitat manllevada, que no segueixen l'ordre sintàctic propi del català.

D'altra banda, es fan les constatacions següents:

- les normes internacionals recomanen de no utilitzar abreviatures per a designar enzims,
- lingüísticament és preferible l'ús de la forma *cinasa* a la variant *quinasa*,
- coherentment amb els criteris establerts s'ha d'evitar el costum d'apocopar certs noms, com ara *alanina* o *proteïna*, quan formen part d'un nom compost d'enzim: per ex. *alanina-racemasa* i no *alanin-racemasa*; *lipoproteïna-lipasa* i no *lipoproteïn-lipasa*.

³ És el criteri que provisionalment s'ha seguit per a la nova edició del *Diccionari enciclopèdic de medicina* (Barcelona: Enciclopèdia Catalana, en curs de revisió).